

Uwagi Fransa Timmermansa dotyczące działań Komisji Europejskiej zmierzających do obrony praworządności w Polsce

Bruksela, 26 lipca 2017 r.

Dziękuję bardzo za przybycie, pragnę powitać wszystkich. Spotykamy się dzisiaj ponownie.

Po zeszłotygodniowym posiedzeniu Kolegium Komisji Europejskiej dyskutowaliśmy tutaj na temat obaw Komisji dotyczących reformy polskiego wymiaru sprawiedliwości i stanu dialogu z rządem polskim w zakresie praworządności.

W zeszłym tygodniu Kolegium wyraziło poważne zaniepokojenie w związku z 4 aktami prawnymi znajdującymi się od niedawna w toku procedury legislacyjnej w Polsce.

Dokonałiśmy ich kompleksowej analizy prawnej, która potwierdziła, że cztery ustawy, przyjęte przez Sejm RP, wywarłyby bardzo znaczący negatywny wpływ na niezależność polskiego wymiaru sprawiedliwości i zwiększyły systemowe zagrożenie dla praworządności.

Tak jak zostało zapowiedziane w zeszłym tygodniu, pragnę z tego miejsca poinformować Państwa, w jaki sposób Komisja postanowiła rozwiązać ten problem.

W ciągu minionego tygodnia stan w odniesieniu do niektórych kwestii uległ w Polsce zmianie, a w pewnym zakresie do zmian nie doszło.

Wyciągnęliśmy do polskich władz rękę z propozycją współpracy, mającej na celu naprawienie sytuacji i wezwaliśmy władze polskie do powstrzymania się od wprowadzenia nowych ustaw w życie oraz do ponownego podjęcia dialogu.

To nie do końca zostało zrealizowane, ale należy przyjąć do wiadomości i przyznać z zadowoleniem, że prezydent Duda ogłosił decyzję o zawetowaniu 2 z czterech ustaw.

Jednak fakt, że mimo wszystko podpisano 2 z 4 ustaw, oraz że w sprawach poruszonych w pozostałych dwóch ustawach prace będą kontynuowane, oznaczają, że musimy wyraźnie przedstawić nasze obawy w dodatkowym Zaleceniu w sprawie praworządności.

Komisja zaleca polskim władzom rozwiązanie wszystkich wskazanych problemów w ciągu miesiąca.

Dzisiejsze, trzecie Zalecenie opiera się na dwóch poprzednich Zaleceniach z 2016 r., które koncentrowały się na systemowym zagrożeniu dla praworządności na skutek działań, które podważały niezależność i legitymizację Trybunału Konstytucyjnego.

Biorąc pod uwagę, że niezależność sądownictwa jest również kluczowym elementem rządów prawa, obecne reformy znacznie zwiększają systemowe zagrożenie dla praworządności wskazane w poprzednich Zaleceniach.

W naszym zaleceniu ujęte są nowe obawy wywołane przez wszystkie 4 ustawy dotyczące sądownictwa, co pozwoli władzom polskim uwzględnić je w przyszłych reformach wymiaru sprawiedliwości w celu przestrzegania zasady praworządności oraz zachowania zgodności z prawem UE i europejskimi standardami w zakresie niezależności sądownictwa.

Dostrzegłem w mediach kilka uwag ze strony władz polskich mówiących: "Cóż, Komisja musi być precyzyjna w przedstawianiu, czego od nas chce". Jestem zdania, że w naszym Zaleceniu byliśmy bardzo precyzyjni.

W zeszłym tygodniu przedstawiłem już najbardziej istotne obawy Kolegium Komisji - a nasze Zalecenie w tym przedmiocie zostanie niebawem opublikowane - więc nie będę tutaj powtarzać wszystkich jego szczegółów, ale zachęcam do zapoznania się z tym dokumentem.

Muszę jednak podkreślić jedną ważną kwestię.

Kolegium dyskutowało w zeszłym tygodniu opcję skorzystania z Art. 7, jeśli sytuacja nie ulegnie poprawie, przy czym nasze Zalecenie daje wyraźne wskazanie, jakie działania władz polskich mogłyby doprowadzić nas do tego punktu.

Przyjęcie Zalecenia nie uniemożliwia podjęcia działań wynikających z Art. 7 w przypadku nagłego pogorszenia sytuacji wymagającego natychmiastowego i bardziej stanowczego działania.

Komisja w swoim Zaleceniu zwraca się do władz polskich z prośbą o zaniechanie wszelkich działań zmierzających do odwołania lub wymuszenia przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego.

Jeśli takie działania zostaną podjęte, Komisja jest gotowa do natychmiastowego rozpoczęcia procedury przewidzianej w Artykule 7 TUE.

Kolegium zgodziło się również w ubiegłym tygodniu na przygotowanie postępowań w sprawie naruszenia prawa UE, które mają zostać wszczęte, jeśli będziemy mieli jasne podstawy prawne dotyczące obowiązujących przepisów prawnych.

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych została podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Powstają zatem obawy, które uzasadniałyby wszczęcie postępowania o naruszenie prawa unijnego, natychmiast po jej opublikowaniu.

Jedną z naszych obaw prawnych jest dyskryminacja ze względu na płeć poprzez wprowadzenie innego wieku przejścia w stan spoczynku dla sędziów kobiet i mężczyzn. Obecnie wiek emerytalny jest w obu przypadkach taki sam tj., 67 lat, a wprowadza się zróżnicowanie w zakresie wieku przejścia w stan spoczynku. To, naszym zdaniem, narusza art. 157 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz dyrektywę 2006/54 w sprawie równości płci w zatrudnieniu.

Komisja uważa również, że dyskrecjonalne uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do przedłużania mandatu sędziów, którzy osiągnęli wiek emerytalny, a także jego swoboda w zakresie odwoływania i mianowania prezesów sądów, podważyłyby niezależność polskich sądów.

Uprawnienia te naruszałyby obowiązek zapewnienia skutecznego środka odwoławczego, zgodnie z wymogiem art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 47 Karty Praw Podstawowych.

Biorąc pod uwagę, że mamy jasne podstawy prawne, a jedynie czekamy na opublikowanie tej ustawy, zanim ewentualne naruszenie prawa UE stanie się rzeczywistością, w dniu dzisiejszym Komisja upoważniła mnie - w porozumieniu z przewodniczącym Junckerem - do przesłania pisma o formalnym zawiadomieniu formalnego Wezwania do usunięcia uchybienia, jeżeli tylko ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych zostanie oficjalnie opublikowana.

Dajemy polskim władzom na udzielenie odpowiedzi miesiąc, od dnia wysłania niniejszego listu.

Na chwilę obecną tak właśnie przedstawia się sytuacja.

Pozwolę sobie tylko podkreślić, że ręka Komisji jest nadal wyciągnięta do polskich władz, w nadziei na konstruktywny dialog.

Tymczasem będziemy uważnie śledzili sytuację i postępowali stosownie do rozwoju wydarzeń.

Dziękuję Państwu bardzo.

SPEECH/17/2170

Kontakt z biurem prasowym:

Mina ANDREEVA (+32 2 299 13 82)
Tim McPHIE (+ 32 2 295 86 02)

Pytania ogólne: Europe Direct telefon: 00 800 67 89 10 11 lub drogą mailową